

สิทธิของผู้ถูกจับและผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะ กรณี การพิจารณาแต่ละ เรื่อง ต้องอาศัย
ข้อเท็จจริง และ พยานหลักฐาน ของ เรื่อง นั้น ฉบับ ออนไลน์ ที่ ปรับปรุง ล่าสุด อยู่ ที่ [https://eksiamlegal.com/
rights-of-arrested-persons.html](https://eksiamlegal.com/rights-of-arrested-persons.html)

สาระสำคัญโดยสรุป

- สรุปสาระสำคัญ
- I. สิทธิของผู้ถูกจับตามกฎหมายไทย
- II. การแจ้งสิทธิในชั้นจับกุมตามมาตรา 83 และ 84
- III. การควบคุมตัวและกำหนดสี่สิบแปดชั่วโมง
- IV. ชั้นสอบสวน: ทนายความและสิทธิที่จะไม่ให้การ
- V. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ
- VI. กฎหมายเปรียบเทียบ: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และเยอรมนี
- VII. นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์
- VIII. ข้อพิจารณาเมื่อถูกจับหรือถูกเรียกเป็นผู้ต้องหา
- IX. คำถามที่พบบ่อย

- X. เรื่องที่เกี่ยวข้องในเครือเอกสยาม
- ถูกจับ ถูกเรียก หรือถูกแจ้งข้อกล่าวหา
- สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด รัฐธรรมนูญมาตรา 29 ห้ามปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนผู้กระทำความผิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด และให้ควบคุมตัวได้เพียงเท่าที่จำเป็น
- สิทธิสีประการตามมาตรา 7/1 พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ ได้รับการเยี่ยมจากญาติ และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว
- แจ้งสิทธิตั้งแต่ขณะจับ มาตรา 83 และ 84 ให้แจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิที่จะไม่ให้การ คำรับสารภาพในชั้นจับกุมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้
- นำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 87
- ถ้อยคำก่อนแจ้งสิทธิใช้พิสูจน์ความผิดไม่ได้ ตามมาตรา 134/4 และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบถูกจำกัดตามมาตรา 226 และ 226/1
- หลักเดียวกันในต่างประเทศ คำพิพากษา Miranda ของสหรัฐ Police and Criminal Evidence Act 1984 ของอังกฤษ และ StPO § 136 ของเยอรมนี

I. สิทธิของผู้ถูกจับตามกฎหมายไทย

สิทธิของผู้ถูกจับ ตามกฎหมายไทย มีฐานอยู่ในรัฐธรรมนูญมาตรา 29 และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ผู้ถูกจับมีสิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหา สิทธิที่จะไม่ให้การ สิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งเป็นทนายความ สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ สิทธิแจ้งญาติ และสิทธิได้รับการรักษาพยาบาล เจ้าพนักงานต้องแจ้งสิทธิเหล่านี้ในโอกาสแรก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วางหลักสี่ข้อที่ใช้กับทุกคดีอาญา ข้อแรกคือหลักสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด ข้อที่สองคือการควบคุมหรือคุมขังทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี ข้อที่สามคือห้ามบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิกษณ์ต่อตนเอง ข้อที่สี่คือคำขอประกันต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันเกินควรไม่ได้¹

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแปลงหลักเหล่านั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน มาตรา 7/1 ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจให้ทราบถึงการถูกจับและสถานที่ควบคุม และมีสิทธิอีกสี่ประการ คือพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัวให้ทนายความหรือผู้ที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำ ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว²

มาตราเดียวกันกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับมอบตัวมีหน้าที่แจ้งสิทธิเหล่านี้ในโอกาสแรก สิทธิจึงไม่ได้ขึ้นกับว่าผู้ถูกจับรู้กฎหมายหรือร้องขอหรือไม่ หน้าที่แจ้งเป็นของรัฐ

II. การแจ้งสิทธิในชั้นจับกุมตามมาตรา 83 และ 84

ในชั้นจับกุม เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหา แสดงหมายจับถ้ามี และแจ้งว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิพบทนายความ มาตรา 84 วรรคท้ายห้ามรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐาน ส่วนถ้อยคำอื่นรับฟังได้ต่อเมื่อแจ้งสิทธิแล้ว

มาตรา 83 วรรคสองกำหนดสิ่งที่เจ้าพนักงานผู้จับต้องทำในขณะจับ ได้แก่ แจ้งข้อกล่าวหา แสดงหมายจับถ้ามี แจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การ แจ้งว่า ถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน และแจ้งสิทธิพบและปรึกษาทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งญาติและทำได้โดยสะดวก เจ้าพนักงานต้องอนุญาตตามสมควร และต้องบันทึกการจับไว้³

เมื่อนำตัวถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน มาตรา 84 ให้แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเหตุแห่งการจับถ้ามีหมายจับให้อ่านให้ฟัง มอบสำเนานบันทึกการจับ แล้วแจ้งสิทธิตามมาตรา 7/1 อีกครั้ง พร้อมจัดให้ติดต่อญาติโดยไม่เรียกค่าใช้จ่าย⁴

ผลทางพยานหลักฐานอยู่ที่วรรคท้ายของมาตรา 84 คำรับสารภาพที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานในชั้นจับกุมห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ส่วนถ้อยคำอื่นรับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดได้ต่อเมื่อได้แจ้งสิทธิแล้ว⁴

ศาลฎีกาตีความขอบเขตของข้อห้ามนี้ไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 428/2565 ว่าห้ามรับฟังเฉพาะคำรับสารภาพของจำเลยผู้นั้นเพื่อลงโทษจำเลยผู้นั้นเอง ถ้อยคำในชั้นจับกุมที่ขัดทอดจำเลยอื่นยังรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้⁵ ข้อห้ามตามมาตรา 84 จึงคุ้มครองผู้ให้ถ้อยคำ ไม่ได้คุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวถึง

III. การควบคุมตัวและกำหนดสิทธิสืบทอดตัว

มาตรา 87 ห้ามควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ถ้าไม่ได้ปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือฟ้องคดี ต้องนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวล่วงเสียได้ เพื่อให้ศาลพิจารณาคำร้องขอหมายจับ

การนับสี่สิบแปดชั่วโมงเริ่มจากเวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 ไม่ใช่เวลาที่เริ่มสอบปากคำ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอหมายจับ ศาลต้องสอบถามผู้ต้องหาว่ามีข้อคัดค้านหรือไม่ และอาจเรียกพนักงานสอบสวนมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรือเรียกพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา⁶

โครงสร้างนี้ทำให้ศาลเป็นผู้ตรวจความจำเป็นของการควบคุมตัว ไม่ใช่ฝ่ายสอบสวนตัดสินใจ ซึ่งตรงกับรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคสามที่ให้ควบคุมหรือคุมขังได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี¹

IV. ชั้นสอบสวน: หนายความและสิทธิที่จะไม่ให้การ

ก่อนถามคำให้การ พนักงานสอบสวนต้องแจ้งตามมาตรา 134/4 ว่าผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และมีสิทธิให้หนายความหรือผู้ที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำ คดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี รัฐต้องจัดหาหนายความให้ถ้าไม่มี ถ้อยคำที่ได้มาก่อนแจ้งสิทธิใช้พิสูจน์ความผิดไม่ได้

มาตรา 134/1 แยกสองระดับ คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่แจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนต้องถามว่ามีหนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี รัฐต้องจัดหาให้ ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุก รัฐจัดหาให้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีและต้องการหนายความ⁷

มาตรา 134/4 วรรคหนึ่งกำหนดการแจ้งสิทธิสองประการก่อนถามคำให้การ และวรรคท้ายวางผลว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ก่อนแจ้งสิทธิ หรือก่อนดำเนินการตามมาตรา 134/1 ถึง 134/3 รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้⁸ การไม่ให้การในชั้นสอบสวนจึงเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรอง ไม่ใช่การขัดขวางการสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาในคดีหมิ่นประมาทออนไลน์ใช้สิทธิชุดเดียวกันนี้ ขั้นตอนเฉพาะของคดีประเภทนั้น เช่น คำร้องทุกข์ อายุความสามเดือน และการยอมความ อธิบายไว้ใน ถูกแจ้งความหมิ่นประมาทออนไลน์ ต้องทำอย่างไร

V. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

มาตรา 226 ให้อ้างพยานหลักฐานได้เฉพาะชนิดที่ไม่ได้เกิดจากการจงใจ คำนับสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ส่วนมาตรา 226/1 ห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ เว้นแต่ประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐาน

สองมาตรานี้ทำงานต่างกัน มาตรา 226 มองที่ตัวพยานว่าเกิดขึ้นจากวิธีที่มิชอบหรือไม่⁹ มาตรา 226/1 ครอบพยานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเพราะการกระทำโดยมิชอบ หรือได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่ได้มาโดยมิชอบ แล้วให้ศาลชั่งน้ำหนัก¹⁰

ปัจจัยที่ศาลต้องพิจารณาตามมาตรา 226/1 วรรคสอง ได้แก่ คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยาน พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิด ลักษณะและความเสียหายจากการกระทำโดยมิชอบ และผู้กระทำการโดยมิชอบได้รับการลงโทษหรือไม่ เพียงใด กฎหมายไทยจึงไม่ได้ตัดพยานทิ้งโดยอัตโนมัติ แต่ให้ศาลเลือกระหว่างความจริงในคดีกับมาตรฐานของกระบวนการ

VI. กฎหมายเปรียบเทียบ: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และเยอรมนี

สหรัฐอเมริกาวางหน้าที่เตือนสิทธิก่อนสอบปากคำผ่านคำพิพากษา *Miranda v. Arizona* ค.ศ. 1966 อังกฤษบัญญัติสิทธิปรึกษาทนายความและการตัดคำรับสารภาพไว้ใน *Police and Criminal Evidence Act 1984* เยอรมนีบัญญัติหน้าที่แจ้งสิทธิไว้ใน *StPO § 136* และห้ามใช้ถ้อยคำที่ได้มาด้วยวิธีต้องห้ามตาม § 136a ไทยใช้แนวทางบัญญัติเป็นประมวลแบบเยอรมนี

ศาลสูงสหรัฐวินิจฉัยใน *Miranda v. Arizona* ว่าก่อนการสอบปากคำใด ๆ บุคคลต้องได้รับคำเตือนว่ามีสิทธิไม่พูด ถ้อยคำอาจถูกใช้เป็นพยานหลักฐานยันตน และมีสิทธิให้ทนายความอยู่ด้วย ไม่ว่าจะว่าจ้างเองหรือรัฐจัดหาให้¹¹ และถ้าฝ่ายโจทก์ไม่แสดงต่อศาลว่าได้เตือนและผู้นั้นสละสิทธิแล้ว พยานหลักฐานที่ได้จากการสอบปากคำใช้ยันผู้นั้นไม่ได้ สาระใกล้กับมาตรา 83 วรรคสองและมาตรา 134/4 ของไทย ต่างกันที่แหล่งของหลัก ของสหรัฐมาจากศาลตีความรัฐธรรมนูญของไทยมาจากตัวบท

อังกฤษให้ผู้ถูกจับที่ถูกควบคุมในสถานีตำรวจหรือสถานที่อื่นมีสิทธิปรึกษาทนายความเป็นการส่วนตัวเมื่อร้องขอ และต้องได้ปรึกษาภายในสามสิบหกชั่วโมงไม่ว่ากรณีใด ตาม *Police and Criminal Evidence Act 1984* มาตรา 58¹² ส่วนมาตรา 76(2) ให้ศาลตัดคำรับสารภาพที่ได้มาโดยการกดดันหรือในสภาพที่ทำให้ไม่น่าเชื่อถือ เว้นแต่การพิสูจน์ได้ปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าไม่ได้ได้มาเช่นนั้น¹³ สิทธิที่จะไม่ให้การใน

อังกฤษมีผลทางพยานหลักฐานที่ควรทราบ Criminal Justice and Public Order Act 1994 มาตรา 34 ให้ศาลหรือคณะลูกขุนอนุมานได้ตามที่เห็นสมควร เมื่อผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกสอบปากคำภายหลังได้รับคำเตือนสิทธิไม่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ภายหลังยกขึ้นต่อสู้ และตามพฤติการณ์ควรกล่าวได้ในขณะนั้น แต่มาตรา 34(2A) ห้ามอนุมานเช่นนี้ถ้าผู้นั้นอยู่ในสถานที่ควบคุมและยังไม่ได้มีโอกาสปรึกษาทนายความ

เยอรมนีกำหนดใน StPO § 136 (1) ให้แจ้งผู้ถูกกล่าวหาเมื่อเริ่มสอบปากคำว่าถูกกล่าวหาเรื่องใด และมีสิทธิไม่ให้การและปรึกษาทนายความได้ทุกเวลา¹⁴ § 136a (3) ห้ามใช้ถ้อยคำที่ได้มาด้วยวิธีต้องห้าม เช่น การทำร้าย การหลอกลวง หรือการขู่ แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะยินยอมให้ใช้ก็ตาม¹⁵

ประเด็น	ไทย	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	เยอรมนี
แหล่งของหลัก	รัฐธรรมนูญ ม.29 และ ป.วิ.อ.	คำพิพากษา Miranda	PACE 1984	StPO
สิทธิไม่ให้การ	ม.83 ม.134/4	เตือนก่อนสอบปากคำ	ไม่ให้การได้ แต่ศาลอาจอนุมานจากการนิ่ง (CJPOA 1994 s.34)	§ 136 (1)
ทนายความ	ม.7/1 ม.134/1	อยู่ด้วยระหว่างสอบปากคำ	s.58 ภายใน 36 ชั่วโมง	§ 136 (1)
ผลของการฝ่าฝืน	ม.84 ม.134/4 ม. 226/1	ใช้พยานจากการสอบปากคำยันผู้นั้นไม่ได้จนกว่าจะแสดงว่าได้เตือนและสละสิทธิ	s.76 ตัดคำรับสารภาพ	§ 136a (3)

VII. นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์

งานวิชาการอธิบายสิทธิของผู้ถูกจับได้สองแนว Herbert Packer เสนอว่ากระบวนการอาญาตั้งอยู่ระหว่างตัวแบบควบคุมอาชญากรรมกับตัวแบบกระบวนการอันควร ส่วน Richard Posner มองกฎวิธีพิจารณาความเป็นเครื่องมือลดผลรวมของต้นทุนจากความผิดพลาดของการวินิจฉัยและต้นทุนโดยตรงของการดำเนินคดี

Packer เขียนไว้ใน University of Pennsylvania Law Review ค.ศ. 1964 ว่าตัวแบบควบคุมอาชญากรรมตั้งอยู่บนการถือว่าการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดของกระบวนการ ถ้าตัวแบบนี้เหมือนสายพานการผลิต ตัวแบบกระบวนการอันควรก็เหมือนเส้นทางวิ่งผ่านเครื่องกีดขวาง แต่ละขั้นตั้งใจสร้างอุปสรรคก่อนนำผู้ถูกกล่าวหาไปขึ้นรถไป¹⁶ มาตรา 84 วรรคท้าย มาตรา 134/4 วรรคท้าย และการตรวจหมายซึ่งตามมาตรา 87 เป็นเครื่องกีดขวางในความหมายนี้

Posner เขียนไว้ใน Journal of Legal Studies ค.ศ. 1973 ว่าวัตถุประสงค์ของวิธีพิจารณาความคือการลดผลรวมของต้นทุนสองประเภท ได้แก่ ต้นทุนจากความผิดพลาดเมื่อระบบยุติธรรมทำหน้าที่ไม่ได้ และต้นทุนโดยตรงของการดำเนินคดี¹⁷ ในกรอบนี้ การตัดคำรับสารภาพในชั้นจับกุมลดโอกาสลงโทษผู้บริสุทธิ์จากถ้อยคำที่ได้มาในภาวะกดดัน แม้จะเพิ่มต้นทุนการหาพยานอื่น ส่วนการชั่งน้ำหนักตามมาตรา 226/1 คือการให้ศาลเทียบต้นทุนสองด้านนั้นเป็นรายคดี

สองแนวคิด นี้อธิบาย เหตุ ที่กฎหมายไทย เลือก ทั้ง กฎตายตัว และการ ชั่งน้ำหนัก กฎตายตัว ใช้กับ คำรับสารภาพในชั้นจับกุมซึ่งเสี่ยงต่อความผิดพลาดสูง การชั่งน้ำหนักใช้กับพยานที่อาจเชื่อถือได้แต่ได้มาโดยวิธีที่มิชอบ

VIII. ข้อพิจารณาเมื่อถูกจับหรือถูกเรียกเป็นผู้ต้องหา

เมื่อถูกจับหรือได้รับหมายเรียกผู้ต้องหา ควรขอทราบข้อกล่าวหาและเหตุแห่งการจับ ขอสำเนาบันทนาการจับ ใช้สิทธิแจ้งญาติ และขอพบทนายความก่อนให้การ การไม่ให้การในชั้นสอบสวนเป็นสิทธิตามมาตรา 134/4 และให้การภายหลังได้เมื่อได้ปรึกษาแล้ว

- ขอให้แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเหตุแห่งการจับ และขอดูหมายจับถ้ามี
- ขอสำเนาบันทนาการจับ อ่านก่อนลงลายมือชื่อ ถ้อยคำที่ไม่ตรงกับความจริงให้ขอแก้ไขก่อน
- แจ้งญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจให้ทราบสถานที่ควบคุม
- ขอพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวก่อนการสอบปากคำ
- จดเวลาที่ถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพราะเป็นจุดเริ่มนับสี่สิบแปดชั่วโมงตามมาตรา 87
- เมื่อมีการขอมายัง ใช้สิทธิคัดค้านต่อศาลและยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

IX. คำถามที่พบบ่อย

คำถามที่พบบ่อยเรื่องสิทธิของผู้ถูกจับอยู่ที่ห้าประเด็น คือ ผู้ถูกจับมีสิทธิอะไรบ้าง ไม่ให้การได้หรือไม่ ตำรวจควบคุมตัวได้นานเท่าใด คำรับสารภาพในชั้นจับกุมใช้ในศาลได้หรือไม่ และรัฐจัดหาทนายความให้เมื่อใด

ผู้ถูกจับมีสิทธิอะไรบ้างตามกฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ให้ผู้ถูกจับมีสิทธิแจ้งญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจถึงการถูกจับและสถานที่ควบคุม พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือผู้ที่ไว้วางใจ เข้า ฟัง การ สอบปากคำ ได้รับ การ เยี่ยม จาก ญาติ ตามสมควร และ ได้รับ การ รักษาพยาบาล โดยเร็ว มาตรา 83 เพิ่มสิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิที่จะไม่ให้การ

ถูกจับแล้วไม่ให้การได้หรือไม่

ได้ มาตรา 83 วรรคสองและมาตรา 134/4 กำหนดให้แจ้งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ห้ามบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ถ้อยคำที่ได้มาก่อนแจ้งสิทธิรับฟังพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

ตำรวจควบคุมตัวผู้ถูกจับได้นานเท่าใด

มาตรา 87 ห้ามควบคุมไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ถ้าไม่ได้ปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือฟ้องคดี ต้องนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ผู้ถูกจับถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็น อย่างอื่น อันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ การขัง ต่อจากนั้น ต้องมีหมายขังของศาล

คำรับสารภาพในชั้นจับกุมใช้เป็นพยานในศาลได้หรือไม่

ไม่ได้ มาตรา 84 วรรคท้ายห้ามรับฟังคำรับสารภาพที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐาน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 428/2565 วินิจฉัยว่าข้อห้ามนี้ใช้กับคำรับสารภาพของผู้นั้นเพื่อลงโทษผู้นั้นเอง ถ้อยคำที่ขัดทอดจำเลยอื่นยังรับฟังประกอบพยานอื่นได้

รัฐจัดหาหนายความให้ผู้ต้องหาเมื่อใด

มาตรา 134/1 ให้รัฐจัดหาหนายความให้ผู้ต้องหาไม่มีหนายความในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเมื่อผู้ต้องหาไม่มีหนายความ และต้องการหนายความ พนักงานสอบสวนต้องถามเรื่องนี้ก่อนเริ่มถามคำให้การ

X. เรื่องที่เกี่ยวข้องในเครือเอกสยาม

หน้านี้เป็นหน้าหลักด้านสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีในกระบวนการยุติธรรมของ Eksiam Legal ซึ่งอธิบายหลักทั่วไปและกฎหมายเปรียบเทียบ ขั้นตอนเฉพาะของคดีหมิ่นประมาทและคดีออนไลน์อยู่ที่ eksiamdefamationlaw.com และฐานคิดเรื่องกฎหมายกับความยุติธรรมอยู่ในบทความด้านนิติปรัชญา

- ถูก แฉความหมิ่นประมาทออนไลน์ ต้องทำอย่างไร: สิทธิผู้ต้องหา คำร้องทุกข์ อายุความ และการยอมความ
- Eksiam Defamation Law: คดีหมิ่นประมาทและชื่อเสียงออนไลน์
- กฎหมายกับความยุติธรรม: ปณินฐานนิยม กฎหมายธรรมชาติ และสูตร Radbruch
- ฐานทางกฎหมายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล: รวมข้อยกเว้นสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขอบเขตของบทความนี้: เนื้อหาข้างต้นอธิบายหลักกฎหมายทั่วไปเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่ความเห็นทางกฎหมายต่อคดีใดคดีหนึ่ง ข้อเท็จจริงแต่ละคดี เช่น ประเภทความผิด อัตราโทษ และพฤติการณ์แห่งการจับ อาจทำให้ผลต่างกัน¹⁸

เชิงอรรถ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคสองถึงวรรคห้า "ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี ความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด มิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับ ให้บุคคลให้การเป็นปณินษต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลัก ประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"
2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 "ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงาน แจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นหนายความเป็นการเฉพาะตัว (2) ให้หนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ

เข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง"

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง "ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย"
4. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1) "ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น" และวรรคท้าย "ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี"
5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 428/2565 (ย่อ) "ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย บัญญัติ ห้ามมิให้ศาลรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลย แต่เป็นการห้ามมิให้รับฟังเฉพาะคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยนั้นเอง มิได้ห้ามรับฟังถ้อยคำในชั้นจับกุมของจำเลยอื่นด้วยแต่อย่างใด" ตรวจสอบฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา deka.supremecourt.or.th
6. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคหนึ่ง "ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี" และวรรคสาม "ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจก่อล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวน หรือ พนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้"
7. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคหนึ่งและวรรคสอง "ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้"
8. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 "ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า (1) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ทั้งคดีให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่ได้"
9. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน" (ตัวบทในฐานข้อมูลสภค "หลอกลวง")

10. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 วรรคหนึ่ง "ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรม มากกว่า ผลเสีย อันเกิดจากผลกระทบ ต่อมาตรฐาน ของ ระบบ งาน ยุติธรรม ทางอาญา หรือ สิทธิ เสรีภาพ พื้นฐาน ของประชาชน"
11. Miranda v. Arizona, 384 U.S. 436 (1966) "Prior to any questioning, the person must be warned that he has a right to remain silent, that any statement he does make may be used as evidence against him, and that he has a right to the presence of an attorney, either retained or appointed." และ "But unless and until such warnings and waiver are demonstrated by the prosecution at trial, no evidence obtained as a result of interrogation can be used against him." ตรวจสอบที่ law.cornell.edu/supremecourt/text/384/436
12. Police and Criminal Evidence Act 1984, section 58(1) "A person arrested and held in custody in a police station or other premises shall be entitled, if he so requests, to consult a solicitor privately at any time." และ section 58(5) "In any case he must be permitted to consult a solicitor within 36 hours from the relevant time, as defined in section 41(2) above." ตรวจสอบที่ legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/section/58
13. Police and Criminal Evidence Act 1984, section 76(2) "If, in any proceedings where the prosecution proposes to give in evidence a confession made by an accused person, it is represented to the court that the confession was or may have been obtained: (a) by oppression of the person who made it; or (b) in consequence of anything said or done which was likely, in the circumstances existing at the time, to render unreliable any confession which might be made by him in consequence thereof, the court shall not allow the confession to be given in evidence against him except in so far as the prosecution proves to the court beyond reasonable doubt that the confession (notwithstanding that it may be true) was not obtained as aforesaid."
14. Strafprozeßordnung (StPO) § 136 Abs. 1 Satz 1 und 2 "Bei Beginn der Vernehmung ist dem Beschuldigten zu eröffnen, welche Tat ihm zu Last gelegt wird und welche Strafvorschriften in Betracht kommen. Er ist darauf hinzuweisen, daß es ihm nach dem Gesetz freistehe, sich zu der Beschuldigung zu äußern oder nicht zur Sache auszusagen und jederzeit, auch schon vor seiner Vernehmung, einen von ihm zu wählenden Verteidiger zu befragen." ตรวจสอบที่ gesetze-im-internet.de/stpo/_136.html
15. StPO § 136a Abs. 3 "Das Verbot der Absätze 1 und 2 gilt ohne Rücksicht auf die Einwilligung des Beschuldigten. Aussagen, die unter Verletzung dieses Verbots zustande gekommen sind, dürfen auch dann nicht verwertet werden, wenn der Beschuldigte der Verwertung zustimmt." ตรวจสอบที่ gesetze-im-internet.de/stpo/_136a.html
16. Herbert L. Packer, "Two Models of the Criminal Process", University of Pennsylvania Law Review, vol. 113, no. 1 (1964), pp. 1-68, DOI 10.2307/3310562 ที่หน้า 9 "The value system that underlies the Crime Control Model is based on the proposition that the repression of criminal conduct is by far the most important function to be performed by the criminal process." และหน้า 13 "If the Crime Control Model resembles an assembly line, the Due Process Model looks very much like an obstacle course." อ่านฉบับเต็มจาก HeinOnline
17. Richard A. Posner, "An Economic Approach to Legal Procedure and Judicial Administration", Journal of Legal Studies, vol. 2 (1973), pp. 399-458, DOI 10.1086/467503 ที่หน้า 399 ถึง 400 "The purpose of legal procedure is conceived to be the minimization of the sum of two types of costs: "error costs" (the social costs generated when a judicial system fails to carry out the allocative or other social functions assigned to it), and the "direct costs" (such as lawyers', judges', and litigants' time) of operating the legal dispute-resolution machinery." อ่านฉบับเต็มจาก HeinOnline

18. ตัวบท รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตรวจสอบกับฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา searchlaw.ocs.go.th (ฉบับปรับปรุงล่าสุด) เมื่อ 28 กันยายน 2569 ข้อความที่ยกมาตัดการขึ้นบรรทัดระหว่างอนุมาตราออก คำพิพากษาศาลฎีกาตรวจกับ deka.supremecourt.or.th ตัวบทต่างประเทศตรวจกับ legislation.gov.uk, gesetze-im-internet.de และ law.cornell.edu ในวันเดียวกัน

